

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح دوره (Course Plan)

نام درس: بهداشت مادران و کودکان	کد درس: ۳۸
مقطع تحصیلی: کارشناسی پیوسته ترم ۵	رشته تحصیلی: بهداشت عمومی
گروه آموزشی: آموزش بهداشت و ارتقا سلامت	پیش نیاز: ندارد
تعداد واحد: ۲ واحد نظری	محل برگزاری: دانشکده بهداشت
روز و ساعت برگزاری: دوشنبه ساعت ۱۴ تا ۱۶	مسئول درس: الهام چارقچیان خراسانی و خانم پور طاهری ۰/۵ واحد
طراحی اولیه *	
بازنگری	
هدف کلی دوره:	
- آشنایی با کلیاتی در مورد بهداشت مادر و کودک	
- آشنایی با چگونگی مراقبتهای مادران و کودکان (کمیت، کیفیت و اجزا مراقبت ها)	
- آشنایی با رشد و تکامل کودکان و عوامل موثر بر آن و توان تشخیص چگونگی و روند رشد و تکامل	
- آشنایی با عوامل موثر و خطرزا در سلامت مادر و کودک و راه های پیشگیری از آن	
- آشنایی با عوامل موثر در مرگ و میر کودکان و مادران و راه های پیشگیری از آن	
اهداف اختصاصی دوره: در پایان دوره از دانشجو انتظار می رود:	
✓ بهداشت مادر و کودک را تعریف کند.	
✓ اهمیت گروه هدف مادران و کودکان را بیان نماید.	
✓ تاریخچه ی خدمات بهداشت مادر و کودک را در سطح جهانی ترسیم نماید.	
✓ سابقه ی خدمات بهداشت مادر و کودک در ایران را شرح دهد.	
✓ سازمانهای ارائه دهنده خدمات بهداشت مادر و کودک را عنوان نماید.	
✓ تحولات جمعیتی در ایران از گذشته تا کنون را بیان نماید و عوامل موثر بر کاهش سریع رشد جمعیت در ایران را شرح دهد.	
✓ تاثیرات کاهش جمعیت در جامعه را مورد بحث و تحلیل قرار دهد و سیاستهای جمعیتی ایران را تشریح نماید.	
✓ درباره ی مشاوره ی قبل از ازدواج و آزمایشهای قبل از ازدواج توضیح دهد.	
✓ چگونگی تشکیل پرونده برای مادران را بیان کند.	
✓ نحوه تعیین زمان زایمان مادران باردار را شرح دهد.	
✓ معاینات کلینیکی و پاراکلینیکی مادران در بارداری را عنوان نماید.	
✓ روش تشخیص حاملگی های آسیب پذیر را ذکر نموده و نحوه مراقبت ویژه از آنها را بیان کند.	
✓ نحوه رشد جنین و عواملی که بر رشد جنین تأثیر می گذارند، را توضیح دهد.	
✓ برنامه واکسیناسیون مادران در زمان بارداری را بیان کند.	
✓ تغذیه در دوران بارداری و آموزش به مادران را مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار دهد.	
✓ مراقبتهای حین زایمان و پس از زایمان را بیان نماید.	

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح دوره (Course Plan)

✓ ویژگی ها و شاخصهای نوزاد طبیعی را شرح دهد. ✓ ویژگی ها و شاخصهای نوزاد نارس و سایر نوزادان آسیب پذیر (L.B.W و I.U.G.R) را بیان نماید و عوامل موثر در تولد آنها، راه های پیشگیری از تولد چنین نوزادانی و مراقبتهای مورد نیاز را تشریح کند. ✓ میزان های مرگ و میر مادران، عوامل موثر و راه های پیشگیری آن را شرح دهد. ✓ میزانهای مرگ و میر نوزادان، کودکان و علل و عوامل موثر را ذکر نماید. ✓ تغذیه با شیرمادر، مکانیسم ترشح شیر، فواید تغذیه با شیرمادر، تغذیه مصنوعی و مسائل مربوط به تغذیه تکمیلی را توضیح دهد. ✓ رشد و تکامل و عوامل موثر بر آن را در دوران های جنینی، شیرخوارگی و کودکی عنوان نماید. ✓ نمودار رشد کودک را تفسیر نماید. ✓ مراقبتهای بهداشتی شیرخواران در سال اول تولد را توضیح دهد. ✓ مراقبت از کودکان در سنین قبل از مدرسه را تشریح نماید. ✓ سوء تغذیه در کودکان (علائم و نشانه ها، خطرات، دلایل ایجاد، راه های پیشگیری و درمان) را مورد بحث و تجزیه و تحلیل قرار دهد. ✓ واکسیناسیون و اجرای برنامه گسترش ایمن سازی را بطور کامل بیان نماید. ✓ ارزشیابی خدمات بهداشت مادر و کودک را بحث و تجزیه و تحلیل نماید.	
جدول ترتیب ارائه محتوای آموزشی در طول دوره	
جلسه	رئوس مطالب
اول	تعریف بهداشت مادر و کودک، اهمیت گروه هدف مادران و کودکان، تاریخچه ی خدمات بهداشت مادر و کودک در سطح جهانی و ایران و معرفی سازمانهای ارائه دهنده خدمات بهداشت مادر و کودک.
دوم	بیان تحولات جمعیتی در ایران از گذشته تا کنون، عوامل موثر بر کاهش سریع جمعیت در ایران و تاثیرات این کاهش جمعیت، در جامعه و تشریح سیاستهای جمعیتی در ایران.
سوم	مشاوره ی قبل از ازدواج و آزمایشهای قبل از ازدواج
چهارم	چگونگی تشکیل پرونده، چگونگی تعیین زمان زایمان، معاینات کلینیکی و پاراکلینیکی.
پنجم	تشخیص حاملگی های آسیب پذیر و مراقبت ویژه از آنها، رشد جنین و عوامل موثر بر نحوه رشد جنین
ششم	برنامه واکسیناسیون در زمان بارداری، تغذیه دوران بارداری و آموزش مادران.
هفتم	مراقبتهای حین زایمان و پس از زایمان
هشتم	ویژگی ها و شاخصهای نوزاد طبیعی، نوزاد نارس و سایر نوزادان آسیب پذیر (L.B.W و I.U.G.R) عوامل موثر در تولد نوزادان نارس و آسیب پذیر، راه های پیشگیری و مراقبتهای مورد نیاز
نهم	میزان های مرگ و میر مادران، عوامل موثر و راه های پیشگیری آن، میزانهای مرگ و میر نوزادان، کودکان و علل و عوامل موثر
دهم	تغذیه با شیرمادر، مکانیسم ترشح شیر، فواید تغذیه با شیرمادر، تغذیه مصنوعی و مسائل مربوط به تغذیه تکمیلی

دانشکده بهداشت

دفتر توسعه آموزش

طرح دوره (Course Plan)

یازدهم	رشد و تکامل و عوامل موثر بر آن در دوران های جنینی، شیرخوارگی و کودکی
دوازدهم	نمودار رشد کودک
سیزدهم	مراقبتهای بهداشتی شیرخواران در سال اول تولد و مراقبت از کودکان
چهاردهم	مراقبت از کودکان در سنین قبل از مدرسه
پانزدهم	سوء تغذیه در کودکان (علائم و نشانه ها، خطرات، دلایل ایجاد، راه های پیشگیری و درمان)
شانزدهم	واکسیناسیون و اجرای برنامه گسترش ایمن سازی
هفدهم	ارزشیابی خدمات بهداشت مادر و کودک
روش های آموزشی (نحوه ارائه درس): سخنرانی، پرسش و پاسخ، بحث گروهی، بارش افکار، ارائه تکالیف کلاسی	
وسایل آموزشی: دیتا پروژکتور، وایت بورد، رایانه.	
وظایف و تکالیف دانشجوی: حضور در کلاس با مطالعه قبلی، انجام تکالیف و ارائه در زمان مقرر	
روش های ارزیابی دانشجوی (لطفا سهم هر روش بر حسب درصد نوشته شود):	
روش های ارزیابی در طول دوره: امتحان میان ترم ۲۰٪، مشارکت فعال در کلاس ۱۰٪.	
روش های ارزیابی در انتهای دوره: امتحان پایان ترم ۷۰٪، به ازای هر غیبت غیر موجه ۰,۲۵ از نمره پایان ترم کسر می شود.	
منابع اصلی درس: کتاب جامع بهداشت عمومی، جلد سوم، فصل ۱۱، حسین حاتمی و همکاران، ارجمند، ۱۳۸۳	
درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی کلیات خدمات بهداشتی، جلد سوم، حسین شجاعی تهرانی، سماط، ۱۳۸۹	
سلامت مادران، نیره خسروی و همکاران، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۹۵	
برنامه کشوری مادری ایمن، مراقبت های ادغام یافته سلامت مادران، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، ۱۳۹۵	
باروری سالم، فرحناز فرهنگندی و همکاران، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، ۱۳۹۶	
تغذیه تکمیلی کودکان، دفتر بهبود تغذیه جامعه، معاونت بهداشت، ۱۳۹۶	